



EUROPEISKA
KOMMISSIONEN

Bryssel den 20.5.2020
COM(2020) 543 final

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN

Tjeckien

Rapport upprättad i enlighet med artikel 126.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

RAPPORT FRÅN KOMMISSIONEN

Tjeckien

Rapport upprättad i enlighet med artikel 126.3 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt

1. INLEDNING

Den 20 mars 2020 antog kommissionen ett meddelande om aktivering av stabilitets- och tillväxtpaktens allmänna undantagsklausul. Klausulen, som fastställs i artiklarna 5.1, 6.3, 9.1 och 10.3 i förordning (EG) nr 1466/97 och artiklarna 3.5 och 5.2. i förordning (EG) nr 1467/97 underlättar samordningen av budgetpolitiken i en tid med en allvarlig konjunkturedgång. I sitt meddelande delgav kommissionen rådet sin uppfattning om att det i nuvarande läge är möjligt att aktivera klausulen med tanke på den allvarliga konjunkturedgång som förväntas bli följden av covid-19-utbrottet. Den 23 mars 2020 meddelade medlemsstaternas finansministrar att de instämde i kommissionens bedömning. Aktiveringen av den allmänna undantagsklausulen innebär att tillfälliga avvikelser från anpassningsbanan mot det medelfristiga budgetmålet är tillåtna förutsatt att det inte äventyrar den finanspolitiska hållbarheten på medellång sikt. När det gäller den korrigerande delen får rådet på kommissionens rekommendation även besluta om en reviderad utvecklingsbana för de offentliga finanserna. Den allmänna undantagsklausulen innebär inte att stabilitets- och tillväxtpaktens förfaranden avbryts. Den gör det möjligt för medlemsstaterna att göra avsteg från normalt gällande budgetkrav, samtidigt som kommissionen och rådet får möjlighet att vidta nödvändiga politiska samordningsåtgärder inom ramen för pakten.

De uppgifter som rapporterades av de tjeckiska myndigheterna den 31 mars 2020 och som därefter validerades av Eurostat¹ visar att Tjeckiens offentliga överskott uppgick till 0,3 % av BNP 2019, medan den offentliga bruttoskulden uppgick till 30,8 % av BNP. Enligt konvergensprogrammet 2020 räknar Tjeckien med ett planerat underskott på 5,1 % av BNP 2020 och en skuld på 37 % av BNP.

Det planerade underskottet för 2020 förefaller vid första anblicken visa att det föreligger ett alltför stort underskott så som det definieras i stabilitets- och tillväxtpakten.

Kommissionen har därför upprättat denna rapport, som analyserar Tjeckiens efterlevnad av fördragets underskottskriterium. Skuldkriteriet kan anses vara uppfyllt eftersom skuldkvoten 2019 ligger under fördragets referensvärde på 60 % av BNP. Rapporten tar hänsyn till alla faktorer som är av betydelse och även den kraftiga ekonomiska chock som är en följd av covid-19-pandemin.

¹ <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/10294648/2-22042020-AP-EN.pdf/6c8f0ef4-6221-1094-fef7-a07764b0369f>

Tabell 1. Offentliga förvaltningens underskott och skuld (% av BNP)

		2016	2017	2018	2019	2020 KOM	2021 KOM
Underskottskriteriet	Saldo i de offentliga finanserna	+0,7	+1,5	+0,9	+0,3	-6,7	-4,0
Skuldkriteriet	Offentlig bruttoskuld	36,8	34,7	32,6	30,8	38,7	39,9

Källa: Eurostat, kommissionens vårprognos 2020

2. UNDERSKOTTSKRITERIET

Enligt konvergensprogrammet 2020 kommer Tjeckiens planerade offentliga underskott 2020 att uppgå till 5,1 % av BNP, vilket är över, och inte nära, fördragets referensvärde på 3 % av BNP.

Det planerade överskridandet av fördragets referensvärde 2020 utgör ett undantag eftersom det beror på en allvarlig konjunkturnedgång. Med hänsyn till effekterna av covid-19-pandemin förutses i kommissionens vårprognos 2020 att BNP i fasta priser kommer att sjunka med 6,2 % 2020.

Det planerade överskridandet av fördragets referensvärde är inte övergående enligt kommissionens vårprognos 2020, som förutser att det offentliga underskottet kommer att fortsätta att överstiga 3 % av BNP 2021.

Sammanfattningsvis kan konstateras att det planerade underskottet 2020 ligger över och inte nära fördragets referensvärde på 3 % av BNP. Det planerade överskridandet anses utgöra ett undantag men inte vara övergående enligt definitionen i fördraget och stabilitets- och tillväxtpakten. Analysen tyder därför på att underskottskriteriet vid första anblicken inte förefaller vara uppfyllt i den mening som avses i fördraget och förordning (EG) nr 1467/97.

3. FAKTORER AV BETYDELSE

Om en medlemsstat inte uppfyller de krav som gäller enligt det ena av eller båda dessa kriterier ska kommissionen enligt artikel 126.3 i fördraget utarbeta en rapport. Rapporten ska även ”beakta huruvida den offentliga sektorns underskott överstiger utgifterna för de offentliga investeringarna samt alla övriga faktorer av betydelse, inbegripet medlemsstatens ekonomiska och budgetmässiga läge på medellång sikt”.

Dessa faktorer beskrivs närmare i artikel 2.3 i förordning (EG) nr 1467/97, där det fastställs att ”eventuella andra faktorer som enligt den berörda medlemsstaten har betydelse för en samlad bedömning av om underskotts- och skuldkriterierna uppfylls och som medlemsstaten har förelagt rådet och kommissionen” ska beaktas.

En annan viktig faktor som måste beaktas i det rådande läget 2020 är de ekonomiska följdverkningarna av covid-19-pandemin, som har en mycket betydande inverkan på budgetsituationen och gör framtidsutsikterna mycket osäkra. Pandemin har även lett till att den allmänna undantagsklausulen har aktiverats.

3.1. Covid-19-pandemin

Covid-19-pandemin har lett till en kraftig ekonomisk chock som fått mycket negativa effekter i hela Europeiska unionen. Vilka följder detta får för BNP-tillväxten beror både på hur länge pandemin varar och hur länge de åtgärder är i kraft som vidtagits av nationella myndigheter och på europeisk och global nivå för att bromsa spridningen, skydda produktionskapaciteten och stötta den samlade efterfrågan. Medlemsstaterna har redan antagit eller håller på att anta budgetåtgärder för att öka kapaciteten i sina sjukvårdssystem och bistå de individer och sektorer som drabbats hårdast. Betydande likviditetsstödåtgärder och andra garantier har också antagits. Behöriga statistikmyndigheter ska när det föreligger mer detaljerad information granska huruvida dessa åtgärder har någon direkt inverkan på saldot i de offentliga finanserna. Dessa åtgärder kommer tillsammans med nedgången i ekonomisk aktivitet att leda till att det offentliga underskottet och den offentliga skulden stiger betydligt.

3.2 Ekonomiskt läge på medellång sikt

Tjeckiens ekonomi kommer att drabbas hårt av covid-19-pandemin under 2020. I och med att den utländska efterfrågan går ner och nedstängningsåtgärderna orsakar störningar av den ekonomiska aktiviteten väntas BNP, enligt kommissionens vårprognos 2020, minska med 6,2 % under 2020. Investeringarna väntas minska kraftigt på grund av störningar i värdekedjorna, ökande osäkerhet och brist på arbetskraft under perioden med nedstängningsåtgärder. Handeln kommer också att påverkas kraftigt på grund av den tjeckiska exportens struktur. Detta är en förmildrande omständighet vid bedömningen av om Tjeckien uppfyller underskottskriteriet 2020. Ekonomin väntas gradvis återhämta sig under 2021 och växa med 5 % men ligga kvar under 2019 års nivå. Uppgången väntas i första hand drivas av ökad privat konsumtion och ökade privata investeringar. Sysselsättningen väntas också påverkas och arbetslösheten väntas uppgå till 5 % 2020, men ökningen bör dämpas av regeringens åtgärder, en tidigare stram arbetsmarknad och en låg andel tillfälliga kontrakt. Det finns dock en hög grad av osäkerhet vad gäller de makroekonomiska utsikterna på kort sikt.

3.3 Budgetställning på medellång sikt

Enligt utfallsdata och kommissionens vårprognos 2020 uppfyllde Tjeckien sitt medelfristiga budgetmål 2019.

Efter att pandemin bröt ut fick statsbudgeten för 2020 justeras till ett underskott på 5,5 % av BNP. Konvergensprogrammet 2020 innehåller uppgifter om landets omfattande åtgärder för att begränsa pandemin och stötta ekonomin. Enligt myndigheterna uppgick det direkta finanspolitiska stödet till ekonomin fram till den 22 april 2020 till totalt omkring 4 % av BNP, varav 2,2 % av BNP i form av utgifter. Dessa åtgärder kommer att komplettera de redan beslutade ökningarna av de offentliganställdas löner och av pensioner och andra sociala förmåner. Några nya åtgärder har också diskuterats och kan påverka statsbudgeten ytterligare. Enligt programmet väntas underskottet uppgå till 5,1 % av BNP 2020.

Enligt konvergensprogrammet väntas Tjeckiens offentliga underskott minska till 4,1 % av BNP under 2021. Återhämtningen vad gäller skatteintäkter väntas bli blygsam, men de löpande utgifterna förväntas fortsätta öka. Parlamentet snabbbehandlade nyligen en ändring av

lagen om finanspolitiskt ansvar, utan något föregående samråd med Tjeckiens finanspolitiska råd, vilket gav utrymme för åtgärder förbundna med återhämtningsbehoven i samband med covid-19. Ändringen innebar i synnerhet att gränsen för högsta strukturella underskott höjdes för 2021 från 1 % till 4 % av BNP, utöver det medelfristiga målet med ett strukturellt underskott på 0,75 %, och att en bana för gradvis anpassning tillåts mellan 2022 och 2027, med en årlig konsolidering på minst 0,5 procentenheter av BNP mellan 2022 och 2027.

3.4 Andra faktorer som förts fram av medlemsstaten

Den 11 maj 2020 överlämnade de tjeckiska myndigheterna en skrivelse om faktorer av betydelse i enlighet med artikel 2.3 i förordning (EG) nr 1467/97. Den analys som presenteras i föregående avsnitt av denna rapport omfattar i stort sett de centrala faktorer som åberopats av myndigheterna.

4. SLUTSATSER

Enligt konvergensprogrammet förväntas Tjeckiens planerade offentliga underskott 2020 stiga till 5,1 % av BNP, vilket är över, och inte nära, fördragets referensvärde på 3 % av BNP. Det planerade överskridandet av referensvärdet anses utgöra ett undantag men inte vara övergående.

Denna rapport har i enlighet med fördraget och stabilitets- och tillväxtpakten även tagit hänsyn till faktorer som är av betydelse.

Eftersom det planerade underskottet ligger långt över 3 % av BNP, och överskridandet inte är övergående, och med hänsyn till alla faktorer som är av betydelse tyder analysen sammantaget på att underskottskriteriet så som det definieras i fördraget och förordning (EG) nr 1467/97 inte är uppfyllt.